

BON TEMPS PER A L'EXCURSIONISME

METEOMUNTANYA

68

272

TEXT PERE ESTEBAN | ALEIX SERRA
DEL SERVEI METEOROLÒGIC DE CATALUNYA

El Servei Meteorològic de Catalunya i la FEEC van presentar, el novembre passat, el portal *meteomuntanya* en un acte celebrat a l'Observatori Fabra de Barcelona que va comptar amb Ferran Latorre com a convidat especial. El nou lloc web ofereix informació meteorològica de diferent caire orientada als qui es mouen per qualsevol dels massissos catalans.

Els antecedents

L'estreta relació entre meteorologia i excursionisme és llarga i coneguda. Quan realitzem activitats a l'aire lliure, el factor meteorològic és un dels més importants a l'hora d'afavorir o dificultar l'assoliment dels nostres objectius. A més, tant si són activitats de lleure com de caràcter competitiu, la meteorologia pot tenir implicacions importants en la nostra seguretat com a conseqüència del comportament que puguin tenir determinades variables meteorològiques com la temperatura, el vent, la nuvolositat o la precipitació. Això que diem no és pas nou ni desconegut. Eduard Fontserè, fundador del Servei Meteorològic de Catalunya l'any 1921 i més tard president del Centre Excursionista de Catalunya, ja en parlava l'any 1962 en el seu llibre *Meteorologia de l'Excursionista*. Aquesta publicació, molt avançada per l'època, insistia en la importància que els excursionistes

disposessin d'informació sobre meteorologia per planificar les activitats i realitzar-les amb seguretat. I és que, com diu Fontserè, «l'excursionista és meteoròleg de mena».

Recentment s'han generat noves dinàmiques en el món de la muntanya que han afavorit l'afluència de gent, en alguns moments massiva o fins i tot no ben preparada, a practicar activitats tant de lleure com competitives arreu del territori. Això està impactant de manera diversa en el món de la muntanya. Per exemple, s'ha accentuat la degradació d'alguns espais, s'ha generat la necessitat de regular l'accés en algunes zones i han augmentat els rescats. Aquestes problemàtiques requereixen noves fórmules de gestió per part dels diferents agents implicats. És en aquest context que, després de mesos intenses de

< Tot i el grau d'incertesa que té la meteorologia, la formació en aquest camp ens ajudarà a gaudir amb plenitud de la muntanya i a assolir amb seguretat els objectius plantejats.

FOTO / XAVIER CAPDEVILA

Al vessant sud del Canigó, massís de llegendes i terra d'itinerància, l'Alt Vallespir us farà descobrir una zona transfronterera assolida i preservada.

Veniu a explorar el territori Sud Canigó, classificat Gran Paratge de França, a través de senders, itineraris i excursions per a totes les edats.

SUD CANIGÓ
www.sudcanigo.com

treball, el Servei Meteorològic de Catalunya i la FEEC han obert el portal *meteomuntanya* per aportar informació meteorològica de les diferents serralades catalanes. Aquest aspecte de la cobertura geogràfica és molt important, ja que no només s'aborden els Pirineus, sinó també els massissos del Port, Montsant, muntanyes de Prades, Montserrat o Montseny, entre d'altres, llocs que en algun cas concentren gran quantitat de públic muntanyenc poc experimentat i on s'ha detectat un nombre creixent de rescats al medi natural.

Així, *meteomuntanya* està pensat com una eina informativa, però també educativa; és a dir, de seguretat. I és que cal oferir informació adaptada a les necessitats d'un col·lectiu avui dia molt variat, tant

pel que fa al tipus d'activitat com a l'experiència. Per això hi trobareu diferents productes relacionats amb la predicció meteorològica orientada als qui fan muntanya, eines per poder seguir àgilment el temps, continguts divulgatius que afavoreixin un millor coneixement dels perills meteorològics que ens poden afectar a la intempèrie i productes climàtics que facilitin una millor planificació d'activitats a l'aire lliure. Tot això pensat, a més, per poder-ho consultar des de casa, però també des de qualsevol dispositiu mòbil mentre practiquem la nostra activitat. *Meteomuntanya* està concebut, doncs, com una eina de butxaca i de consulta ràpida des de qualsevol punt del territori amb cobertura telefònica.

METEOMUNTANYA
ESTÀ PENSAT
COM UNA EINA
INFORMATIVA, PERÒ
TAMBÉ EDUCATIVA;
ÉS A DIR, DE
SEGURETAT.

Aspecte del portal *meteomuntanya.cat* en la seva pàgina principal, amb accés als diferents apartats i continguts.

Meteorologia i seguretat en activitats de muntanya

Les variables meteorològiques que poden tenir implicacions en la seguretat quan fem muntanya són diverses, alhora que agafen més o menys rellevància segons el tipus d'activitat que realitzem.

EL VENT: és una variable molt freqüent a les nostres muntanyes, que en alguns moments pot aparèixer amb una virulència que no té res a envejar a la d'altres massissos emblemàtics del món. Pot afectar la nostra mobilitat i equilibri, aspecte a tenir molt en compte si esteu enfilats a una cresta, circuleu per sectors exposats o esteu escalant. Amb fred, a més, pot causar hipotèrmia i congelacions. És clau per entendre el concepte de la temperatura de sensació.

LA TEMPERATURA: ja sabem que habitualment és més baixa als sectors més enlairats. A casa nostra, són absolutament normals els registres negatius per sobre dels 2.000 m durant la meitat freda de l'any (novembre-abril). S'assoleixen en alguns casos condicions tèrmiques a la intempèrie que requereixen un alt grau d'expertesa i preparació per superar-les adequadament. Amb tot, fenòmens com la inversió tèrmica trenquen aquest comportament de disminució de la temperatura amb l'altitud i poden traslladar els registres gèlids a sectors de baixa muntanya on potser no ho esperàvem. Per altra

banda, la calor estival tan normal en el nostre sector geogràfic, però cada cop més present també a la muntanya com a conseqüència del canvi climàtic, pot ser el detonant de situacions de síncope o cop de calor sobretot en condicions d'esforç intens o mala hidratació.

LA PLUJA: quan és persistent i duradora, pot afectar-nos en el confort i en la pèrdua de calor i afavorir el refredament. A més, el terreny es pot tornar relliscós i pot canviar completament el grau de dificultat d'un recorregut. Les pluges intenses poden provocar crescudes sobtades del cabal dels cursos fluvials, factor de perill de primer ordre en la pràctica del descens de barrancs. Aquesta precipitació intensa sovint va associada a la formació de tempestes. Els temuts **llamps** són un element meteorològic que cal tenir sempre controlat, sobretot si estem fent activitat en sectors oberts i exposats; també on circuli aire o aigua (coves, canals); i també si estem en contacte amb elements metàl·lics com les vies ferrades. Quan la pluja es fa **neu**, els efectes poden ser diversos: dificultat per desplaçar-nos, pèrdua de referències o problemes d'orientació fruit de l'homogeneïtzació del terreny (encara pitjor amb boira). Quan la combinació de variables és entre la neu i el vent, apareix el **torb**, fenomen ben comú als cims pirinencs que fa referència al transport de la neu pel vent. Pot

El vent és una variable meteorològica ben present a les nostres muntanyes. A l'hivern, amb la neu, provoca el torb, que afavoreix el desconfort tèrmic, la pèrdua de visibilitat i les dificultats a l'hora de desplaçar-nos. FOTO / FRANCESC GRAU

provocar problemes de visibilitat i orientació, afavorir la pèrdua de calor i fins i tot provocar lesions als ulls si no anem protegits com cal. És, doncs, un fenomen clau si sortiu a fer raquetes de neu, esquí de muntanya o alpinisme hivernal. També en el terreny de la neu, les allaus són un altre àmbit molt ben cobert pels butlletins de perill d'allaus que es fan a casa nostra, però la meteorologia és un factor clau a l'hora d'avaluar l'evolució de l'estabilitat del mantell nival.

Hem parlat de la visibilitat amb el vent i la neu. Però la **boira**, és a dir, núvols enganxats al relleu, pot ser present tot l'any i pot ser abundant a l'alta, la mitja i la baixa muntanya i dificultar l'orientació. Això es produeix amb humitat elevada, variable que en condicions

de calor pot influir en el nostre rendiment físic. A l'altre extrem, la humitat molt baixa, que es dona sobretot a l'alta muntanya en certes condicions anticiclòniques, no només accelera la nostra deshidratació, sinó que és clau de cara al procés de regel nocturn de la neu, de gran importància a l'hora de trobar canals en condicions adients. Finalment, la **radiació solar** és ben conegut que afecta la nostra pell, fet que cal no oblidar sobretot en terreny nevat a l'alta muntanya. En definitiva, tot un seguit de variables meteorològiques que és important considerar en la nostra activitat a la muntanya, per així poder prendre les decisions oportunes que garanteixin l'assoliment dels nostres objectius amb seguretat. En aquestes variables se centra *meteomuntanya*.

Batera

Sant Guillem

Les Conques

Mare de Déu del Coral

Centre de Plena Natura

Territori situat a l'extrem sud de França, Sud Canigó compta amb cinc establiments que us permetran gaudir de petites passejades i grans excursions.

Enamorats de les activitats en plena natura, planifiqueu la vostra estada i aprofiteu la muntanya i les seves riqueses.

SUD CANIGÓ
www.sudcanigo.com

72

Enfilant un cim, observem que l'estat del cel es complica. Hi haurà tempesta? A *meteomuntanya* podeu consultar el pronòstic meteorològic i accedir a les imatges del radar i de detecció de llamps per saber si teniu algun ruixat o tempesta a prop.

FOTO / JOSEP LLUSÀ

Diferents eines en una de fàcil consulta

Meteomuntanya és un producte que facilita informació meteorològica al món excursionista, per mitjà de l'ordinador o de dispositius mòbils. Té sis apartats principals, tres dels quals estan dedicats al pronòstic meteorològic, un al seguiment de les condicions meteorològiques a temps real, un altre que ofereix productes climatològics i finalment un que ofereix continguts divulgatius i educatius sobre meteorologia, muntanya i seguretat.a

«PREDICCIÓ MUNTANYA»: cada dimecres, com a avanç, i els divendres de forma detallada, trobareu el pronòstic meteorològic dels massissos catalans pensat per als qui feu activitats de muntanya. S'hi destaquen els elements meteorològics que puguin comportar problemes de seguretat o que siguin d'interès per desenvolupar diferents tipus d'activitats. També hi ha el producte «Predicció cims», amb el pronòstic actualitzat cada dia per a diferents muntanyes del país. Hi trobareu informació de variables com la temperatura, la humitat relativa i el vent.

«PREDICCIÓ COMPETICIÓ»: si participeu en proves oficials de la FEEC, el divendres anterior a l'esdeveniment trobareu un pronòstic meteorològic focalitzat en el recorregut i l'horari de la prova i relacionat amb la disciplina esportiva: raquetes de neu, esquí de muntanya, curses de muntanya, de resistència o quilòmetre vertical, raids, etc.

«EL TEMPS ARA»: en aquest apartat us oferim l'accés centralitzat a productes com el radar, les estacions meteorològiques automàtiques o els avisos. Si esteu fent activitat i el temps empitjora, aquí podreu seguir l'evolució meteorològica quasi a temps real.

«TV»: accés directe als vídeos de pronòstic meteorològic per a tot Catalunya i el Pirineu que ofereix el Servei Meteorològic de Catalunya. S'actualitzen diàriament.

«CALENDARIS CLIMÀTICS»: producte en format gràfic que aporta informació sobre el comportament més probable de diferents variables (temperatura, precipitació, vent, etc.) a diferents massissos catalans. Eina de molta utilitat per a la planificació a setmanes o mesos vista.

«ESPAI BLOG»: apartat de divulgació que periòdicament ofereix nous continguts o notícies d'interès sobre meteorologia, muntanya i seguretat. Fins ara ja hem parlat de conceptes com la temperatura de sensació, les nevades amb llamps o les condicions meteorològiques habituals a la muntanya abans d'un front.

A més, com que *meteomuntanya* pretén ser un producte dinàmic, hi trobareu de tant en tant nous apartats com el que aquest any 2017, durant uns mesos, seguia l'ascensió de Ferran Latorre a l'Everest, amb informació actualitzada sobre les condicions meteorològiques diàries en aquell cim.

Qui t'acompanya sempre, ho mereix tot

mascotsegur l'assegurança per a gossos i gats

Una assegurança per estar tranquil...

- Reembossament del **80% de despeses veterinàries**
- Consultes, visites, actes mèdics, urgències, ingressos hospitalaris, pròtesis, desparasitació...
- **Sense exclusions per raça**

I a més, opció de:

- Indemnització per defunció per accident
- Responsabilitat civil
- Defensa jurídica

I per gaudir al 100% amb la teva mascota:

- **Serveis telefònics:** informació, veterinari 24 h., ajuda en recerca d'animal perdut, recollida i transport, orientació d'hotels, custòdia o guarderia, enterrament i incineració, assessorament jurídic, segona opinió veterinària...
- **Serveis a l'estranger:** orientació, veterinari d'urgències 24 h., informació sobre estades en residències, transport i custòdia d'animals domèstics.
- **Serveis del Club Mascocard (www.mascocard.com):** descomptes en botigues, perruqueries, residències..., veterinari on-line, medalla identificativa (codi QR personalitzat), mostres i productes gratis per a mascotes.

Conclusions i futur

Meteomuntanya és un producte creat i gestionat pel Servei Meteorològic de Catalunya i la FEEC i orientat als qui practiquen activitats de muntanya. Persegueix tres objectius: facilitar l'accés a través de diferents tipus de dispositiu a la informació meteorològica existent i generada des del Servei, adaptar aquesta informació als requeriments dels aficionats i professionals de les activitats a l'aire lliure i conscienciar sobre els perills meteorològics per evitar situacions compromeses i garantir la seguretat. Per això *Meteomuntanya* té una concepció transversal en els temes que tracta. Inclou productes relacionats amb la predicció del temps a la muntanya tant per als qui fan activitats de lleure com per als participants a les competicions, amb el seguiment de l'estat de l'atmosfera a temps real, productes climàtics i espais de difusió de continguts divulgatius i educatius sobre meteorologia, muntanya i seguretat.

Però *meteo* acaba de començar i tenim clar que té moltes opcions de millora tècnica i de contingut. Ens agradaria, per exemple, apropar-nos més a les especialitats esportives parlant amb els professionals per millorar el pronòstic de les variables i oferir encara més allò que espereu d'un producte com aquest. També volem intensificar la relació amb altres agents públics o privats com bombers, protecció civil i centres excursionistes. Estem oberts a idees i col·laboracions a través de Twitter (@meteocat #meteoMuntanya) o correu electrònic (muntanya@meteo.cat). També us animem a omplir l'enquesta que aviat trobareu al portal i que estarà orientada a identificar les necessitats que des de la perspectiva meteorològica us interessin als qui practiqueu diferents disciplines esportives.

Darrere de *meteo* hi ha tot un col·lectiu de professionals. Volem destacar aquí l'Equip de Predicció i Vigilància i l'Equip de Sistemes del Servei Meteorològic de Catalunya; l'Àrea de Comunicació i l'Àrea de Sistemes i Noves Tecnologies de la FEEC; i l'empresa de disseny gràfic 6crear. Per últim, us volem dir que per apropar-nos al territori i a tot el col·lectiu muntanyenc, oferim xerrades als centres excursionistes. Ens volem explicar i us volem escoltar. Contacteu amb nosaltres i mirarem com ho podem fer. Desitgem ser-vos d'utilitat!

Una nevada imprevista pot afectar notablement l'activitat si no portem el material adient o no tenim prou experiència per moure'ns en condicions de fred rigorós o manca de visibilitat per boira. FOTO / JOSEP LLUSÀ

EL FACTOR METEOROLÒGIC ÉS CLAU EN LA PLANIFICACIÓ I EL DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT DE MUNTANYA.

PERE ESTEBAN

ALEIX SERRA

Pere Esteban i Aleix Serra treballen al Servei Meteorològic de Catalunya. En Pere és impulsor i gestor de *Meteomuntanya*. Geògraf-climatòleg i muntanyenc, ha pedalat o caminat per quatre continents. L'Aleix és llicenciat en Física i observador meteorològic berguedà. Sempre pendent del cel, si no es troba immers entre dades d'estacions meteorològiques, és possible que estigui pasturant pel Prepirineu a peu o amb bicicleta.